

Krigen som vi aldrig glemmer.

Tyskernes besættelse oplevet i Frederikshavn af Jørgen Tolstrup Sørensen fra han var 5½ til 11 år gammel.

9. april 1940. En af mine tidligste erindringer er tyskernes besættelse. Den oplevede jeg, 5½ år gammel, i Frederikshavn sammen med min far. Vi var hos Wadmanns malerhandel i Danmarksgade og købte mørkelægningsrullegardiner, som jeg hjalp med at sætte op. Senere stod jeg med min far på hjørnet af Danmarksgade og Tordenskjoldsgade, udenfor Christiansens gardinforretning og så de første tyske motorcykler med bevæbnede soldater køre forbi nordpå.

I dagene derefter blev Det tyske Kommandantskab indkvarteret på Hoffmanns Hotel i Tordenskjoldsgade lige over for hvor vi boede. Her var også kaserne for nogle hundrede soldater. Der var pigtråd i midten af gaden og især om natten hørte vi støvletrampene fra vagterne, der gik lige neden for vore vinduer. Ved udskiftning af tropper og transportere til Norge var vores gård ofte fuld af heste og soldaterne vaskede sig i vores vaskehus. Det var ofte unge knægte på 17 - 20 år. De kom med tog til stationen og gik ned til havnen. Vi hørte dengang om soldater der nægtede at gå om borg i troppetransportskibene, de blev ført ind i Det gamle Isværk hvor de blev skudt. Mange tyske soldater mistede livet da et af troppetransportskibene blev sænket udenfor havnen. De ligger begravet på Frederikshavn Kirkegaard.

1. september 1940 Alsangs stævne i Møllehuset Vi gik derud og ved 15 tiden uddelte spejdere og FDF sanghefter. Kommunelærer Nygaard Petersen reciterede Vaj højt, vaj stolt og frit vort flag. Borgmester Lars Christian Fisker talte, hvorefter lærer Dupont ledede sangen. Derefter talte provst Steincke fra Flade. Senere blev Nygaard Petersen min sløjdlærer og Dupont min sanglærer.

Min faster Emma Sørensen drev Frøken Sørensens pensionat i stueetagen i Tordenskjoldsgade 8, hvor op til 40 mand spiste morgen-, middags- og aftensmad hele ugen. Efter at politiet blev interneret spiste flere af de undslupne politibetjente i pensionatet, da de ikke længere kunne bo hjemme, fordi de var efterlyst af tyskerne. Enkelte overnattede også på loftet.

Engang en tysk soldat prøvede at trænge ind til min faster, greb hun et bundt gulerødder og slog ham i hovedet. Det kom der en sag ud af og hun fik dagen efter besøg af tyske Feltgendarmere, der forhørte sig om episoden. Det endte med at hun fik en undskyldning og soldaten blev straffet.

For en dreng var de spændende perioder luftangrebene med projektørernes stråler og de flotte sporprojektiler, der trak lysstriber over nattehimmelen. Især en nytårsaften var luftværnets skydning meget flot.

En voldsom begivenhed var sabotagen mod Automobilværkstedet på Parallelvej, hvor tyskerne fik repareret deres biler, her sprængtes hele værkstedet og taget fløj ind til naboen. Vi var på Ørnevejens Skole da det skete ved 11-tiden, vi hørte braget og mærkede rystelserne fra trykbølgen. Da vi gik hjem fra skole var Parallelvej spærret af tyske soldater og vi måtte forklare dem at vi altså boede der. Vi fik lov at gå forbi og så ødelæggelserne. Sabotager på baneterrænet ved Skagensbanen med brændende godsvogne var det også spændende at se på.

Byen var fyldt med forsvarsværker, bunkers, kanonstillinger, tankspæringer, tankgrav uden om hele byen og spanske ryttere. Kaserneområde på havnen, Hindenburg lager, hvor nu Posthuset og Politigården ligger. Den militære flyveplads med kaserne ved Knivholt med hangarer og en rullebane der var slynget så den fra luften skulle ligne en å. Stillinger med projektører, antiluftskyts og kanoner i bakkerne syd for byen. På et husmandssted ved Knivholt, hvor vi købte æg og kyllinger lå der også en lyskasterstilling, her fik vi drenge lov til at sidde på pladserne hvorfra man styrede projektøren.

Sommerferien i juli 1944 var vi på Læsø, hvor vi boede på Sømandshjemmet i Vesterø. Vi havde cykler med og besøgte Museumsgaarden hvor der boede en gammel dame, der var født på gården. I Byrum besøgte vi Udsigtstårnet og uldspinder Hansen. Vi var med hestevogn til Rønnerne og vadede forbi Doktorstenen ud på Hornfiskerøen. Vi var på cykeltur til Nordmarken og Østerby og badede på stranden syd for Vesterø havn. Grunden til at vi valgte Læsø som feriemål, var at tyske terrorgrupper lagde bomber i de danske tog ned gennem Jylland, så vi turde ikke rejse med toget. Der var 8 tyske soldater på Læsø, de boede i en barak ved havnen og opførte sig, ifølge læsøboerne meget stille og roligt. Da vi atter holdt ferie derovre i 1945 var tyskerne rejst og vi drenge legede i området. Her fandt vi en del skarp ammunition gravet ned, det samlede vi sammen og afleverede til den lokale politibetjent.

Købmand Einar Andersen i Frederikshavn solgte under krigen en kaffeerstatning der hed "65 blanding" den var opkaldt efter husnummeret Danmarksgade 65.

4. maj 1945. Befrielsesaftenen befandt jeg mig, sammen med mine forældre og min bror i vores lejlighed på første sal i Tordenskjoldsgade 8 i Frederikshavn. Gaden var delt i midten med Spanske ryttere, flytbare pigtrådsafspærringer, og i flere år havde tyske soldater gået vagt lige under vore vinduer. Specielt om natten hørte man skridtene fra de sømbeslåede støvler på brostenene. På den anden side af gaden lå en forlægning af tyske soldater, der siden 9. 4. 1940 var indkvarteret på Hoffmanns Hotel der også tjente som indkvartering for det tyske kommandantskab i byen. Dengang var jeg 10 år gammel og fulgte sammen med min far nøje med på et europakort, hvordan fronterne mellem de tyske og de allierede hære flyttede sig, så vi var klar over at krigen nærmede sig sin slutning. Familien havde spist aftensmad, mor havde ryddet køkkenet og nu sad vi kl. 20.30 i spisestuen og hørte radioens nyheder på dansk fra BBC i London. Der blev en pause og så hørte vi speakeren Johannes Sørensen sige "I dette øjeblik meddeles det, at Montgomery har oplyst, at alle tyske styrker i Holland, Nordvesttyskland og Danmark har overgivet sig". Det der senere blev kendt som frihedsbudskabet. Min mor sad på sofaen og græd af glæde og min far rullede mørkelægningsgardinerne op og åbnede vinduerne til gaden ud mod det tyske kommandantskab, og skruede op for radioen så de tyske vagter i Tordenskjoldsgade kunne høre gentagelsen af budskabet. De råbte op til os om hvad det var sket og vi fortalte dem at krigen var slut og de havde kapitulert. Det blev de meget glade for at høre og skyndte sig ind på kommandantskabet med den glade nyhed. Vi gik en tur på Danmarksgade og så de stearin lys der snart blev tændt i vinduerne. Da vi kom hjem igen tændte vi også lys i vinduerne og så at også de tyske soldater på Hoffmanns Hotel havde fjernet mørkelægningsgardinerne og fejrede freden. Vi tog også mørklægningsgardinerne ned og de kom senere på loftet.

Den 5. maj 1945 var Ørnevejens skole lukket og modstandsbevægelsens folk var i gang med at internere tyske medløbere og værnemagere der, vi hang over plankeværket og så hvem de kom med.

16. maj 1945. I Tordenskjoldsgade kom de første engelske soldater med tre engelske køretøjer, opklaringsvogne og holdt foran Hoffmanns Hotel lige under vore stuevinduer. Mange kom forbi og reddede sig et par Lucy Strike cigaretter og jeg fik en plade chokolade. Min skolekammerat Ib Møller og jeg kredsede om panservognene længe. Min mor, der havde været au pair-pige i England og derfor talte godt engelsk, inviterede et par af de engelske soldater op til te. Jeg har nogle billeder fra 16. maj 1945 af de første engelske soldater der nåede Frederikshavn. Billederne er taget af min mor Gerda Tolstrup Sørensen i Tordenskjoldsgade fra mit hjem i Tordenskjoldsgade 8 over mod Hoffmanns Hotel.

PS:

25. november 1999 var jeg på Bangsbo museet i Frederikshavn og aflevere to af de mørkelægningsgardiner som min far købte den 9. april 1940 hos Wadmann i Danmarksgade og som anvendtes i Tordenskjoldsgade 8 1. sal til den 4. maj 1945 hvor de blev taget ned til lyden af frihedsbudskabet fra London.

Af Jørgen Tolstrup Sørensen
Tinglykke 6
9210 Aalborg SØ
98141853
E-mail: jtso@mail.tele.dk



Tordenskjoldsgade, Frederikshavn udenfor Hoffmanns Hotel den 16. maj 1945. De første engelske soldater er kommet til byen. Tre engelske køretøjer, opklaringsvogne med engelske soldater og civile danske der fik cigaretter og chokolade af soldaterne. I midten af billedet mellem de to køretøjer står jeg 10 år gammel, en lyshåret, krøllet knægt med en blå slipover. Jeg prøver at kommunikere med den engelske soldat, der gav mig en plade chokolade. De to unge piger nederst i billedet var defektrice elever på Løveapoteket. Til højre i lys skjorte min kusine Ebba Holm Sørensen. Foto fra vore vinduer på 1. sal. Foto: Gerda Tolstrup Sørensen. Billede 19450516 004.



Tordenskjoldsgade, Frederikshavn udenfor Hoffmanns Hotel den 16. maj 1945. De første engelske soldater er kommet til byen. Tre engelske køretøjer, opklaringsvogne med engelske soldater og civile danske der fik cigaretter og chokolade af soldaterne. Drengen med træsko midt i billedet på cykel er min klassekammerat Ib Møller, der dengang boende i Danmarksgade 70 2. sal. I baggrunden isenkremmerforretningen Rambusch på hjørnet af Danmarksgade. Foto: Gerda Tolstrup Sørensen. Billede 19450516 001.



Tordenskjoldsgade, Frederikshavn den 16. maj 1945. Dansk CB mand sammen med fire engelske soldater og en med kasket foran Hoffmanns Hotels Store sal. I salen bagved var der under besættelsen sovesal med køjer til tyske soldater. Om dagen kunne vi fra vore vinduer på 1. sal se lige ind i sovesalen og følge livet der. Foto: Gerda Tolstrup Sørensen. Billede 19450516 006.